

Színház

A világ leírható

Kerékgyártó István: *Hurok*

EPRES ATTILA, MÉSZÁROS MÁTÉ ÉS DEBRECZENY CSABA

■ A miniszter haragja dominóeffektusként söpör végig a társadalmi ranglétra legtetejéről a legaljáig. Az egész előadás ilyen: végignézzük, ahogy a szépen sorba állított elemek kidőlnek, és ennyi.

Bagossy László először a stuttgarti Theater tri-bühnében rendezte meg Kerékgyártó István *Puzzle* című darabját a későbbi, *Hurok* című regényváltozatból is merítve. A rendező egyébként gyakori vendég a németországi színházban, így a magyar közönség már többször profitálhatott abból, ami ott bevált, és fordítva (pl. *Kasimir és Karoline*, *Az arab éjszaka*), ezúttal viszont nem az Örkény Színház, hanem az Orlai Produkció mutatta be az előadást a Fügével együttműködve a Jurányi Házban. Kerékgyártó szerette volna, ha az Örkényben mutatják be a darabot, de ott nem vállalták. Bár vannak kifogásaim a magyar (kő)szín-

házak bátorságát, témaválasztásainak progresszivitását illetően, ennek aligha lehetett kizárólag a darab aktuálpolitikai felütése az oka: magam is óvakodnék attól, hogy kitűzzem az előadást az ellenzéki szellemiség mélyebb vi-
zekre hatoló zászlóshajójára.

Tény, hogy az első jelenetben a miniszter egy bűdös bunkó – pont annyira, mint mindenki, aki magát istennek képzelve terpeszt magas pozíciókban: kétlem, hogy a hímsovinizmus vagy a beosztottak megalázásának szokása kizárólag a jelenlegi kormány tagjaira lenne jellemző. Na, jó, a *Hurok* csúnya, gonosz bácsija számára a mutyizós, megbuherált pályáztatás annyira természetes közeg, mint a levegő, ami körülveszi – ilyen szempontból valóban a meg-
tévesztésig hasonlított a kormánypárt egyes politikusa. Azért is rág be az államtitkárára, mert ő máshogy mutyizna-buherálna; ez a ha-

rag és megalázás száll alá, egyre lejjebb a társadalmi ranglétrán: az a nyomorult, akit eltipornak, a következő jelenetben egy még nyomorultabb eltiprójává válik.

Ez a szerkezet a darab és a regény vállalt előképéből, Arthur Schnitzler *Körtáncából* és a szintén erre a műre építő Kornis-drámából, a *Körmagyarból* is ismert. A láncolatdramaturgia a *Hurok* esetében nemcsak arra alkalmas, hogy kis társadalmi tablót rajzoljon, hanem leköveti a harag útját: a rossz nem vész el, csak átalakul. Nem tudom, megélhetőbb, érthetőbb lesz-e a gonoszság működése attól, hogy ilyen gondosan összerakott perpetuum mobilébe van csomagolva; pusztán a tény, hogy lám, a világ ezzel a képlettel is leírható, persze lenyűgöző.

Ám ez a mechanikus forma mintha a hitelességből venne el, és erre a megrendezettségre, stilizációra rájátszó rendezés is ráerősít. A jelenetek a színpad közepén emelt pódiumon játszódnak. Az előadás elején a szereplők talárban, kezükben fekete mappát tartva, kórusként énekelnek a legfeljebbvaló Miniszter sebeiről, mintha misét celebrálnának. (A legvégén még szépen kimaxolják a párhuzamban rejlő lehetőségeket, no de nem akarok spoilerezni, érteni az iróniát (gy is.) A regény olykor hosszasan, részletesen kivetíti a szereplők gondolatait, ezekből a szövegekből emelt át néhány mondatot az előadást dramaturgként is jegyző Bagossy. Ezeket a részleteket a narrátorként fellépő szereplők énekbeszédben mondják el. A szereplők mozgása is átcsap néha stilizációba: tipikus helyzeteket, arckifejezéseket merevítenek ki. Persze vicces, ahogy recitativóban elhangzik, hogy forgó, acélrudas beléptetőrendszer, és az is, ahogy a Miniszter titkára úgy tart ki egy mozdulatot, mintha seggnyalós szelfit akarna készíteni magáról. De az egész túlságosan komolykodó marad, és csak néhol csap át kabaréba.

A helyzetek, a karakterek tipizálása pedig olyan jól sikerült, hogy a szereplők már-már hamisak. Sőt, a meleg fiú ábrázolása a negyedik jelenetben szinte bántó – én azt hittem, elmúlt már az az idő, amikor megbocsátható volt, hogy az alkotó ennyire nem bánik csínján egy kisebbségi csoportot érintő sztereotípiákkal.

A színészek maradéktalanul teljesítik a feladatukat, a kétdimenziós figurák megformá-

Fotó: Gergely Bea

lását, és ha igazán elemükben vannak, főleg komikumot villantanak fel; keserédes, pláne tragikus pillanatok nem nagyon vannak. Mézáros Máté Minisztere magát mindenhatónak, érinthetetlennek képzelő tapló. Debreczeny Csaba Államtitkára hidegvérrel éli túl a krízist, ő büntet a legkeményebben. Epres Attila Igazgatója jóhiszemű csaló, aki valahogy mindig megússza. A Rába Roland által játszott, mindig befeszülő Tulajdonos kapott még egy árnyalatot: rejtőzködő melegként az

Igazgató képében megjelenő sorscsapást büntetésnek tekinti titkos szerelmi viszonyaiért. Dékány Barnabás csillagos ötösre teljesíti a karikatúrabuzit, de sokkal érdekesebb, amikor érzelmi frusztrációját éli ki gátlástalanul a Pénztárosnőn – talán ez a jelenet a legrétegzettebb: ahogy ez a két nyomorult vicsorít egymásra. Járó Zsuzsában pedig az a fantasztikus, ahogy dögös, negyvenes titkárnőből pillanatok alatt slamos Pénztárosnővé vedlik. Nagy Dániel Viktor Drogos Fiúja megint na-

gyon klisészerű, önzése, és nem kiszolgáltottsága a hangsúlyosabb. Gombó Viola Lotti a naiv exdrogos és exprostituált, hiszékenysége, olvatagsága hihető, a Miniszterrel közös jelenete kevésbé.

Mindenki olyan, amilyennek képzeltem: működik a képlet, az eredmény könnyen kiszámítható.

Rádai Andrea

Orlai Produkció/Füge, Jurányi Ház, február 24.